

grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' juni 2007, 27e jaargang nr. 2



grueles

Een uitgave van de stichting 'GRUELES' juni 2007, 27e jaargang nr. 2



Bij de voor- en titelpagina
Boëve ién Riékelt.

Omslag: Riékelt ién.
Titelpagina: Riékelt oét.

Voorwoord

Taal is, zoals u wellicht weet, onderhevig aan veranderingen. Een taal is continu in beweging, een perpetuum mobile. Zo verdwijnen woorden die te maken hebben met ouderwetse voorwerpen, beroepen en gebruiken. Denkt u maar aan woorden als: doch, laatstelijk, pogen, sedert, kolenkit, hondenslager, pantoffelregiment (gezin waar de vrouw de broek aan heeft). Woorden die onze taal langzaam maar zeker verlaten. Maar door nieuwe technologieën en hippe tv-programma's ontstaan er ook veel nieuwe woorden. Zo kunt u, al zovend over het fluisterasfalt, eindeloos bumperkleven, tot er abrupt een einde aan de rit komt en op de andere spitsstrook spontaan een kijkersfile ontstaat door ramptoerisme. Voilà, vijf woorden die vijftien jaar geleden niet bestonden.

En natuurlijk ontstaan nieuwe woorden door twee bestaande woorden samen te voegen. Wat denkt u bijvoorbeeld van het prachtige woord 'wietboulevard'? Opgebouwd uit de woorden 'wiet' (betekent marihuana) en 'boulevard' (een lange, brede weg in een stad of een brede wandelweg langs de zee). Het beeld dat het woordje 'boulevard' bij mij oproept, toont een zonovergoten strook asfalt met daarop overvolle terrassen, wuivende palmbomen en pronkende mensen in prachtige cabrio's. Dat beeld krijgt echter een nieuwe lading bij het ontstaan van het woord 'wietboulevard': een misschien nog steeds zonovergoten strook asfalt met daarop overvolle coffeeshops, wuivende wietplanten en blowende mensen in langsstuiterende Peugeotjes. Wat een idyllisch tafereel. En wat een aanwinst voor natuur, cultuur, werkgelegenheid, en natuurlijk voor onze taal.

Een ander relatief jong woord is 'lintjesregen'. 'Lintje' slaat op de koninklijke onderscheiding, 'regen' duidt op de hoeveelheid lintjes die jaarlijks in Nederland wordt uitgereikt. In Gronsveld en Rijckholt regende het dit jaar niet zo hard. Michel van Eijdsen ontving een onderscheiding voor zijn verdiensten voor de harmonie. Grueles-lid Theo van de Weert werd ook Lid in de Orde van Oranje-Nassau, vooral vanwege zijn inzet voor de St.-Maartensgroep en de oud-verkenner. Beiden proficiat!

Ik wens u een fijne bronk.

Maarten Heijnen



Iéste broonk

De pesjtoer wäor noûw ién 't duerp. Hër wäor de wëk vuur de Paose iéngehaold en haw ién dè korten tiéd tot noé vëul gehuurd uüver de Broonk. Hër wis noé al dat t'r e groet versjèil wäor tössje de klejn en de groete Broonk dy 't volgend jaor zoûw wörde geveerd. Meh de klejn Broonk mós oüch al de meujte wërd zién. Noé haw 'r ién z'n vurige parochie oüch al e päor kier 'n perséssie geloüpe meh dat sjtelde neet vëul vuur. Es fiéftig maan mêt lepe wäor 't vëul. 'n Përdsklup goûng dao altiéd vuurop mêt e përd of twëntig. En wie de përdsklup gezaag haw dat ze neet mie mêt kôste ömtot ze 'nne wedstrijd hawwe, wäor de perséssie zoe good es gaans ter ziele. Ién Groéselt zoûw dat aandere zién. Hër haw van de köster oüch al vernoëme wat 'm te doén sjtoûng. Hër kôs 't good veende mêt de köster. 't Wäor 'nne maan dè ze wërk doeg en dè vëul geveul vuur humor haw. Hër haw 'm de ganse perséssieröt oétrèin gelaag. Vuur de ziékerhèid pagkde hër saoterdes nao de noon z'nne fits en fitsde iets 't duerp aof. Bié de bekker sjtoûnge veul ôtôs, meh vuur de rés wäor nog neet vëul te besjpeure. Hié en dao hoûng al 'nne roetwitblawwe vlag oét. Bié Mathieu Dasse wäore ze 't hëlligerhûiske aon 't opzitte. Hër sjtapde aof en goûng 'ns lore. E maan of veer wäore aon de geng mêt de sjtökker ién èin te sjroûve. 'Kaom d'r 'm 'ns oét perbere?' zaag 'm èine van de manslûi dè hër nog neet kôs. Hër haw de maan waol al 'ns e päor kier ién de kërck gezién. Pesjtoer sjtaok z'n haand oét en magkde kënneis mêt de manslûi. 'Wël d'r 'n dröpke?', vroeg 'm èine. 'Nei', zaag pesjtoer 'ich môt atrèin de mës nog doén, 'nnen aandere kier'. 'r Kalde nog éffe en fitsde d'n Êkkelderwëg op meh dat veel neet mêt. Bié Vëus Hoûbe laog oüch 'nnen hoüp planke op d'n hook. Hié zoûw oüch 'n hëlligerhûiske motte koëme. Pesjtoer sjtopde meh zaog gèine mënns. Waol zaog 'r dat 't krûiske op d'n hook 'nne prachtige blommekraans haw ömhange. Nao de köster zé zegke mós hër noé ateröm nao Riékelt langs 't kepelke. Niks wës drop dat hié muerge 'n perséssie zoûw langskoëme. Dat veel 'm get tiënge. Bié de kërck wäor 't waol hertsjikke drök. Lûi lepen aof en aon mêt blomsjtökskes vuur de gräover. Dat kôs hër ies neet gaans plaotse. 't Wäor zjus



Allerhëllige. 'r Wis dat 'r koëmende maandig de gräover mós zyngelè, meh 'r kôs zich dao nog niks bié vuursjtelle. Enfin, 't doeg 'm good dat zoevëul parochiane aon de geng wäore oppe kërckef. Bié 't kepelke zoûw waol get te zién zién, daag 'r bié z'n èige en fitsde wyjer. Meh oüch dat wäor neet woer. Dao bronne waol e päor kiëtskes en dao sjtoûng 'n vaas met viëse blomme, meh vuur de rés wäor niks te zién. Mesjiens wäor hié waol gaar gèi hëlligerhûiske. De köster haw 'm waol gaw get verteld meh 'r kôs netuurlik nog neet alle sjtraote en heukskes, oe de perséssie langs kaom, oonthawe. Tössje Groéselt en Riékelt wäor 'nne maan e breer aon 't verve. De vys greun kleur magkde plaots vuur prachtig deep

roed. 'Dat ês vuur uch muerge, menier pesjtoer', zaag de maan. De pesjtoer sjtapden aof en zaag: 'Nèi, m'nne joûng, dat ês vuur Slivvenhier'. 'Oûch good', zaag de maan, 'daan vuur Slivvenhier'. De pesjtoer kalde nog get wyjer en vertrok weer richting Riékelt. Op d'n hook bié 'nne hillen dikke boûm hoûng oûch alwir e prachtig bekêt aon 't krûiske. Hié môs 'r, daach 'r, rés aof. Of môs 'r nog doer tot bié 't zusterkloester? Op good gelök sjloog 'r rés aof en zaog al drek dat 'r good zoot omdat 'nnen iefertigge Riékeltener z'n pëulkes al haw oét gezat. Aon d'n driej bié de Riékswëg wäore ze aon d'n uüverkaant oûch al aon de geng mêt 't hëlligerhûiske. 'Zo', daach de pesjtoer, 'hié kens te temênste zién dat de persëssie langs zal koëme'. 't Boûwwérk wäor bekaans vërdig. Ze wäore zjus aon de geng mêt e groet gël dook uüver iézers te trêkke dy aon de zykaante hoûnge. Pesjtoer beloerde 't zich éffe en fitsde richting Groéselt. Bié d'n aandere bekker wäor nog mie bedryvighëid. Dao wäore ziéker aach manslûi aon de geng mêt get ién èin te zitte wat hër neet kôs plaotse. Twie groéte kiste sjoûnge réch op. De kiste wäore sjoen besjêlder met 'de hoorn des overvloeds'. Meh op de grond laag e groet geboëge raomwérk. De pesjtoer remde en zat z'nne fits tiénge de kaant. Hër leep op 'nne joûng aof dè met 'nne groeten yngelse sjuütel aon de geng wäor 'n sjoûf vas te driéje. Pesjtoer vroeg aon de joûng wat de bedoeling wäor. 'V'r waachte op versjérking', zaag de joûng, 'v'r môtte mênstes mêt tien maan zién anders kriég v'r 't teenk neet opgeluch. De pesjtoer sijnapde noe dat 't raomwerk op de kiste geplaots môs wërde en vroeg zich aof wie dat gebëure môs. De joûng laag 'm oét dat 't raomwerk ies gaans ién èin gezat woerd en daan vanaof de grond réch gedûijd môs wërde. Oét de bekkery kaom 'nne knéch geloüpe dè z'n sjich haw drop zitte. 'Wëls te neet éffe mêt rechdûije', reep 'nnen awwere maan nao de joûng, 'daan misse v'r nog mer èine'. Pesjtoer bedaag zich neet. 'Ich hélp mêt', zaag 'r. Mêt nuüge maan en 'nne pesjtoer woerd de baog réch gezat. Pesjtoer wäor oonder d'n iéndrök van 't gevërte. 'Hoeg hè?' zaag de joûng vaan d'n yngelse sjuütel, 'de bös môt droonder doer kënne'. 'En Slivvenhier', zaag de pesjtoer en goûng op z'nne fits aon. 'Bedaank hé, menier pesjtoer, v'r zalle muerge extra hël bèje', zaag 'nnen opgesjoéte joûng. Pesjtoer driejde zich òm en laachde demêt. Bié de kèrk wäor nog neet vëul te zién. Aon bejskaante van de kèrk wäore vlagge opgehange meh oûch hié zaog hër gèi hëlligerhûiske. 'r Sjnape niks devan. Hër zoûw de köster 'ns drop aonsjprêke. Dè haw 'm weer 'ns gét wiésgemak. 'r Zat z'nne fits ién 't sjtelke en goûng zich bënne get ète.



Soondesjmuerges vuur de mës goûng hër vuur de ziékerhëid toch nog éffe lore of ién de buurt van de kèrk e hëlligerhûiske sjoûng. Niks te zién. De köster haw 'm get wiésgemak.

Pesjtoer leep z'n ieste persëssie doer Groéselt en Riékelt en hër voond 't sjoen. Oonder de baog bié de békker wäor 'r gruutsj en bié de kesjtielspoert bié Hoéte mengde hër éffe dat 'r drûimde. 'M'nne köster ês toch 'nne goje' daag hër bié z'n èige en genoët van de zaank, de lûi en de wieroûk.

Frans van de Weerdt
Tekeningen: Hans Mulder

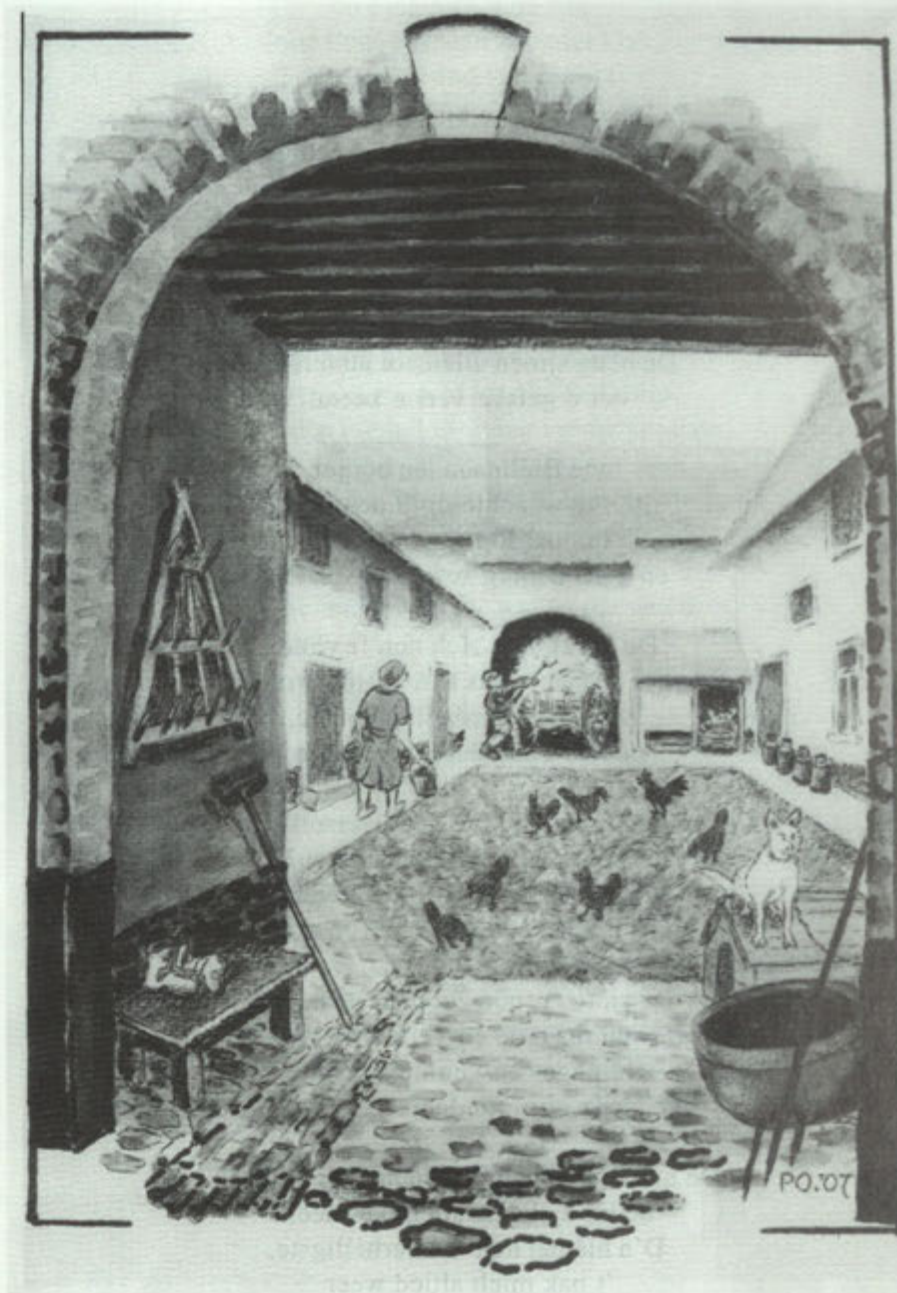
D'n awwen tiéd

Es ich tês zoe huur vertelle, vaan dè gojen awwen tiéd,
vaan dat vreuger boerelêve, daan veul ich dêk toch nog get sjiéit.
M'r zuút neet mie dat sjoens van vreuger, dat iénvoûdige ién de mêns,
dat aal wat doûw nog zoe gewoen wäor, wats te hûi gaar neet mie vêns.

Ich zeen nog vuur mich aw geboûwe, mêt hön mör neet zuver haoks,
'nnen awwe mêstem, voûl van alles, oe ste d'n hals haos uüver braoks.
Op dè mêstem leep gemeenlik, 'nnen haon mêt hoonder roond,
en ién 'n koûw van get aw plaanke, laog haos altiéd 'nnen hoond.
De zaogs e vérke dat mêt z'n vëurpuu, boëve op 'n sjtaalduur hoûng,
en 'n maog dy mêt twie tobbe, de bieste gaw get vore goûng.
Ién zoe 'n hil aad boerderyke, trofs te noets vëul plaotse aon,
langs de sjtraotkaant de gooj käomer, mêt 'n kuûke drateraon.
Dy gooj käomer dy kaom eenkel, ién gebrúik op hil hoeg daog,
meh ién de kuûke voons te altiéd, awwers, keender, knéch of maog.
'n Groete taofel aon de veenster, 'n hoüte baank sjoûng langs de moer,
en op 'n aw Braobantse kachel, koëgkde d'n dêksten tiéd de moer.
'nnen Levenhier mêt kandelabers, dè sjoûng boëve oppe sjoûw,
en ién hertvuerm hoûng daoboëve, 'nnen dikke noster, gemak van toûw.
Ién de moostem sjoûng e bakkes, oe 't broed gebakke woerd,
en mêt de kërmes en de hoeg daog, beke ze daan vlaoj en toert.
Van dat sjoens van vreuger jaore, vêns te noé mer wienig mie,
dat soert lûi van ién dèn tiéd doûw, wërgkde haos bekaans vuur twie.
Zichte, mèilke, mieje, wase, gèit noé allemaol machinaal,
En 'nne knéch dè aach oor wërk, vënd noé ekerèin gaans normaal.
Toch dèit 't good nog 'ns te hure, van dè gojen awwen tiéd
m'r loéstert dêk nao aal dat sjoens daan, altiéd mêt e bitsje sjiéit.

Bèr Jaspars
(gesjriëve ién 1951)

Tekening: Piet Orbons



Klejn Broonk

De zon sjynt e bitsje en 't wejt,
de krúiskes zién mêt kylkes réch gezat.
De witgèl vèndelkes hange draon,
hié en dao lik al e puelke plat.

't Hèlligerhúiske lik te waachte,
op 't Hèllig Sakkermeent.
De bëug sjoèn allemaol uüverènd,
oét e getske vets e keend.

'nne Biélmaan ién börger,
sjtèit te waachte op 'nnen hook.
'nnen Taamboer löp sjnel mêt 'n boëtram,
en gèit 'n sjtèg aof nao 't Brook.

De kerkfer ês zich aon 't völle,
vuur de sjaol zuús te manslúi sjoèn.
Ze waachte mêt flamboûwe,
pês de kerkdëure oëpe goën.

De mês ês oét, v'r goën vertrêkke,
't trommelkorps dat gèit vëur.
Vuur de perséssie kömp e kênneke,
mêt e kôrfke sjtrúisel oét 'n dëur.

De sjöttery, noé zonder pekskes,
de maagde en verkennery.
De pages en kemuniekaante,
ién 'n oon-oondoerbroëke ry.

De hermenie sjpèult 'Chants des Anges',
de lúi dy knele sjtellekes neer.
D'n hiémel mêt 't Allerhèlligste,
't pak mich altiéd weer.

't Koer en daan de manslúi,
en èine mêt 'nne fits.
'nne Peliésiemaan zonder klak,
löp aon 't ènd van de rits.

Doer véld, langs wejje,
e përd löp e sjtökske mêt.
Brere zién noé pas geverf,
't ês mer dat Slivvenhier 't wêt.

'nne Ménta wörd roondgedejld,
vuur goën alweer op Groéselt aon.
Ich sjpits mich al op d'n Te Deum,
oonder d'n hiémel löp 'nne vrème keplaon.

De perséssie ês langs en 't ês weer sjtel,
en 't liék allemaol zoe gewoen.
E sjtökske vaan ôs aw tradiésies.
M'nne leven hiémel, wat ês dat sjoen.

Frans van de Weerd



Mijn herinneringen aan Gronsveld in de jaren dertig van de vorige eeuw

Mijn grootvader van vaders kant Pie Ubachs († Scharn 1936) kwam uit Bemelen. Zijn vrouw, Elisabeth van de Weerd († Scharn 1929) uit Rijckholt. Ze konden het goed met elkaar vinden, wat wel bleek uit de dertien kinderen die zij samen op de wereld zetten, waarvan er twee in het kraambed stierven. Grootvader -ik noemde hem 'Vader' en mijn eigen vader 'Pa' - bouwde in Bemelen een nieuw huis voor zijn bruid; het staat er nu nog. Op 25 juni 1879 trouwden zij. Grootmoeder (Moeke) volgde haar man, zoals toen gebruikelijk, naar Bemelen. Maar voor een Rijckholtse scheen de lucht daar toch niet al te best te zijn. Na korte tijd begon grootmoeder hemel en aarde te bewegen om naar haar geboortedorp terug te keren. Haar man -een wijze echtgenoot- gaf grotendeels toe en zij verhuisden naar Gronsveld, Dorpsstraat 63 (nu Rijksweg 73). Deze terugkeer was wel een reden om een leven lang met elkaar te 'vrèigele'. Na een flinke verkoudheid kreeg grootmoeder chronische bronchitis, een 'euverdräoge kaw' heette dat. Ik heb haar als vierjarig broekenmanneke nog gekend als een wat sikkeneurig oud mens, dat graag als breekbare waar behandeld en vertroeteld wilde worden. Dat 'vrèigele' is in mijn herinnering blijven hangen. Moeke ontleende mede aan haar ziekte het recht om vader op alle mogelijke manieren te betuttelen en terecht te wijzen. Als vader in de moestuin zijn komkommers -waar hij heel trots op was- uitgedund had, ging moeke dat bij een van haar schaarse wandelingen in de buitenlucht nog eens stiekem overdoen, want de planten stonden naar haar mening nog veel te dicht op elkaar. Vader haalde dan zijn gram door af te geven op Gronsveld: "Es ze in Groéselt eine fetsoenlijke krop slaog in de moestem hadden, dan leten ze 'm stoon veur de sjien vaan de luij." Moeke kaatste de bal terug door te wijzen op vaders wat eenzellige natuur: "Wèt geer" -ze zei altijd 'geer' tegen haar man- "Wèt geer, wat geer had moote doen? Geer had pater moote weurde." Desalniettemin werd de gouden bruiloft in juni

1929 met de hele familie in goede verstandhouding gevierd. Oktober daarop overleed moeke. Ik zie haar nog op haar doodsbed liggen in het toen gebruikelijke witte doodshemd met de grote zwarte manchetten en zwarte kraag. Als vierjarige dacht ik in mijn onnozelheid, dat ze pech had gehad. Mensen gingen in het algemeen niet dood, alleen deze of gene die er per ongeluk door getroffen werd.

Echt contact met Gronsveld kreeg ik door Tant Mária (klemtoon op de eerste lettergreep met een lange a!). Tant Mária was een Habets, nicht van mijn moeder, en getrouwd met Zjoke Pinckaers. Mijn in Keer geboren moeder was opgegroeid in België binnen de fortengordel van de vesting Luik. Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in augustus 1914 vluchtte het hele gezin terug naar Nederland. De kinderen werden bij verschillende familieleden ondergebracht en zo kwam mijn achttienjarige moeder aan de Dorpsstraat in Gronsveld terecht bij haar nichtje Mária, als hulp in de huishouding. Dat was een zeer welkome hulp in een jong boerengezin met kleine kinderen. De Gronsveldenaren bezagen de vluchtelingen vol medelijden, maar wezen hen er tevens op, dat zij al die oorlogsellende aan zichzelf te wijten hadden. Dan hadden ze vóór de oorlog maar beter moeten leven, met andere woorden: beter Gods geboden moeten onderhouden. Tot haar dood in 1991 kon mijn moeder zich over dat vernederende oordeel nog altijd kwaad maken!

De afgeslotenheid van Gronsveld en het beperkte zicht van de Gronsveldenaren op de wereld daarbuiten, verklaarde hun houding tegenover het wereldnieuws. Zij haalden al hun wijsheid uit wat de Duitsgezinde regionale Limburger Koerier hun voorschotelde. Maar als zij echt het naadje van de kous wilden weten, aldus mijn moeder, dan probeerden ze van de notaris te horen wat die ervan dacht. De notaris -de mensen zeiden 't notèreske' - was immers geabonneerd op een landelijke krant, de Amsterdamse De Telegraaf, en kon het dus véél beter weten! Bij Tant Mária werden wij op de kermis uitgenodigd. Het zal in 1934 geweest zijn. Dat betekende een wandeling van ongeveer één uur vanuit Scharn over de Rijksweg langs de windmolen naar Gronsveld. Mensen zoals wij peinsden er niet over om in de Heerder Dorpsstraat de autobus van Meussen te nemen. Tant Mária was een hartelijk mens. Zij ontving ons met veel koffie en vlaai, zoals het behoorde op een Limburgse kermis. En 's avonds was er een uitgebreid avondeten met brood uit het eigen bakkes, krentenmik, 'huidvléis' en 'sjeenk' en nog meer vlaaien. Als wij allemaal zaten, riep Tant Mária: "Kryt uuch aaf!" ten teken dat wij konden beginnen. Maar wat op mij als tienjarige de meeste indruk maakte, was de grote petroleumlamp boven de tafel, die een zee van licht



gaf vergeleken met het elektrisch peertje boven de tafel bij ons thuis. Gronsveld had toen al lang elektriciteit, maar 'de Peenkert', de man van Tant Mária, was tegen dat gevaarlijke moderne gedoe dat de bliksem aantrok. (De ware reden voor zijn afwijzing zal wel de prijs voor installatie en gebruik zijn geweest.) Tegen negenen wandelden wij zéér voldaan over de Rijksweg terug naar Scharn. Het was een zachte zomeravond, de maan scheen en in de verte weerlichtte het.

In 1935 ging ik met mijn vader en mijn broer Jef naar de Groete Broonk in Gronsveld. Vader vond dat wij dat eens een keer meegemaakt moesten hebben. Het was een mooie zomerzondag. Het eerste wat wij zagen waren de Biélmaander die zich met de schutterij op de Rijksweg aan het opstellen waren voor de processie. Voor de huizen stonden overal berkentakken uit het Savelsbos die hier langs de processieroute hun einde vonden als groendecoratie. Van de processie herinner ik mij niets. Waarschijnlijk was zij daarvoor te weinig anders dan de processies die ik kende van Heer en Wijk. Op mij maakte het 'paolhoûwe' de meeste indruk. Volgens mijn vader hadden de Biélmaander vroeger voor de processie uit moeten trekken om de weg vrij te maken van barricades van bomen en takken die de protestanten opwierpen om de weg te

versperren. De obstakels die ze nu moesten omhakken, herinnerden daaraan. De palen stonden her en der in en buiten het dorp; zo zie ik er nog eentje staan naast de kasteelpoort aan de Dorpsstraat. Twee schutterijleden te paard reden vooruit om de weg te verkennen. Zodra zij een paal ontdekt hadden, reden zij terug om de Biélmaander te waarschuwen, die dan kwamen aangemarcheerd om het obstakel op te ruimen. De paal werd van zijn groenversiering ontdaan. Tussen het groen stond een fles jenever, waaruit men zich sterkte toedronk alvorens aan het werk te gaan. De commandant van de Biélmaander wees met zijn sabel aan wáár gehakt moest worden en met enkele slagen lag de 'barricade' tegen de grond en kon die ceremonie elders herhaald worden. Meestal waren er zoveel palen, dat de Biélmaander tijdens de processie hun werk niet afkregen en de dag erna nog eens terug moesten komen. Zwaar werk hadden zij niet. De palen waren meestal afgekeurde weipalen. Als er eens een wat dikkere tussen zat, werd dat feit door de toegestroomde kijkers met veel "ah's" en "oh's" begroet. Maar meestal was er meer groen dan paal!

Aan de veiling in Gronsveld heb ik een kwalijke herinnering. In de vakantiemaand augustus kwam ik er nogal eens met het fruit uit de boomgaarden van Weinhausen, een joodse veekoopman uit Scharn. Het was altijd een feest om op de met kisten fruit volgeladen plateauwagen naar Gronsveld mee te rijden. Behalve die ene keer, toen een as van de wagen warm liep. Paul, de jongste zoon van Weinhausen, had niet veel zin om met de lege wagen de hele Stationsweg naar het dorp terug te rijden, waar vlak vóór de Rijksweg een smid zat die de as kon repareren. Hij bleef liever kletsen op de veiling en stuurde mij, tienjarige, met kar en paard, een lobbes van een beest, erop uit. Ik had nog nooit zoiets gedaan en het ging prompt verkeerd. Bij het afrijden van het veilingterrein nam ik een veel te wijde bocht en zat met paard en kar in het tuinhek van Schaap, eveneens een joodse veekoopman, die schuin tegenover de veiling woonde. Ik zweette water en bloed en zie het hoge tuinhek nu nog lichtjes achterover hellen! Gelukkig was er geen mens op straat te zien. Niemand had dus iets in de gaten en ik kreeg wonder boven wonder het paard met de kar in de goede richting naar de smid. Die zag dat ik als koetsier ongeschikt was en hij stuurde gelukkig zijn zoon mee voor de weg terug. Schaap kwam er later achter waarom zijn hek wat helde, maar nam het mij niet kwalijk. Hij kende Paul ook!

De kerk van Gronsveld vond ik als jongen een merkwaardig geval met haar scheve toren. Ik kende de kerk van Heer, die heel wat groter was en veel nieuwer. Ook kwam ik regelmatig in de Koepelkerk aan de

Scharnerweg, bij de spoorwegovergang. In al haar moderniteit was dat geen 'echte' kerk. "Dat is gein kerrek," zei mijn vader, "dat is 'nne cirrek." Met die van Heer en de Koepelkerk vergeleken, was de Gronsveldse kerk een geval apart. Ze was niet groot, in elk geval kleiner dan andere kerken die ik kende; zij leek meer op die van Bemelen. Maar zij had iets voornaams, iets sjieks over zich met al die metershoge schilderijen langs de muren en dat marmeren praalgraf voor het hoogaltaar. Hier ademden de eeuwen, iets waar ik, die graag over vroeger hoorde vertellen, gevoelig voor was. Vele jaren na de Tweede Wereldoorlog moest ik bij een bezoek aan de Gronsveldse kerk constateren, dat de kerk niet meer de oude was. De nieuwe tijd had toegeslagen en de oude sfeer was verdwenen; de schilderijen waren weg en het marmeren praalgraf lag onder de kerktoeren. Op het kerkhof rond de kerk lag aan de noordkant vóór de Tweede Wereldoorlog nog het kindergrafje van oom Wijnand, broer van mijn vader, gestorven toen hij twee en een half was. Wijnand hield van wafels. Als mijn grootmoeder terugkwam van de Maastrichtse markt met de in de stad gekochte winkelwaar, ging hij haar tegemoet en had maar één vraag: "Waffele, waffele?" De enige herinnering die van een kort kinderleven van meer dan een eeuw geleden is overgebleven.

Pierre Ubachs

Tekening: Harry Huveneers

Over Pierre Ubachs

Pierre Ubachs werd in 1925 in Scharn geboren. Na de lagere school meldde hij zich in 1937 als aspirant-lid van de Congregatie van de Broeders van de Onbevleete Ontvangenis, beter bekend als de Broeders van de Beyart te Maastricht met de bedoeling onderwijzer te worden. Na het behalen van het onderwijzersdiploma trad hij definitief toe tot de Congregatie, haalde nog enkele onderwijsakten en gaf les in Helmond, Amsterdam en Nijmegen. Van 1953 tot 1957 volgde hij de MO-opleiding geschiedenis aan de Katholieke Leergangen in Tilburg, daarna studeerde hij tot 1964 geschiedenis aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Vervolgens werd hij benoemd tot bibliothecaris van de Centrale Bibliotheek van de broeders van de Beyart. Na de overname van de Beyartbibliotheek door de gemeente Maastricht in 1972 trad hij als bibliothecaris in dienst van de gemeente Maastricht. Na het samengaan met de Openbare Bibliotheek was hij van 1978 tot 1986 adjunct-directeur van de Stadsbibliotheek Maastricht.

Vanaf 1962 verschenen zijn eerste publicaties over de geschiedenis van Maastricht en Limburg, die uiteindelijk zouden uitgroeien tot een imposante reeks. Te noemen zijn de dissertatie uit 1975 getiteld: 'Twee heren, twee confessies' over de geschiedenis van Maastricht in de 17^e eeuw; zijn Handboek voor de geschiedenis van Limburg (2000); drie drukken van Tweeduizend Jaar Maastricht (1993-2006); de Historische Encyclopedie van Maastricht (2005); een aanzienlijke reeks artikelen en bijdragen in tijdschriften en bundels. Voor zijn werk ontving hij diverse onderscheidingen.

Jacques van Rensch

Van aal en nog get



Een vergeten schuttenlied

Als men u vraagt: "Wat is de naam van het oudste schuttenlied?" dan antwoordt u waarschijnlijk 'De Grenedeer'. Toch werd rond 1920, meer dan dertig jaar vóór Bèr Jaspars en Math Niël 'De Grenedeer' maakten, tijdens de Grote Bronk een ander schuttenlied gezongen, een lied dat uit het geheugen van de Gronsveldenaren en Rijckholtenaren is verdwenen. Tijdens een interview met Fréns Hessels uit 1966 dat op een band werd opgenomen, zong hij het. Dankzij de medewerking van Frances Vermazen en Bert Janssen kunnen wij het u hier presenteren. Rob Boersma zette de melodie om in notenschrift.

Aan allen onze hartelijke dank.

U heeft een jaar de tijd om u het lied eigen te maken.

Gilles Jaspars

Schuttenlied (1925)

vuur zien de man - ne van de sjót - te - ry es vuur os 'n ier en zoe doen vuur daan oëch os plich op en ien de pas en met 'n op ge rümp ge zich

es groot ste ple-zeer es ek ser se re Réch op en ien de pas en met 'n op ge rümp ge zich rech

2e couplet:

Ózze mejoor en oëch ózze kepraol, ózze serzjaant en offesere.
Dao goën v'r noé nao loéstré, want vuur zién nog all'maal joonk,
Want dao besjéit niks sjoenders es bié ós de Groete Broomk,
Want dao besjéit niks sjoenders es bié ós de Groete Broomk.

3e couplet:

Es vuur op gong zién heb v'r oëch plezeer, ós sjóttéry ként niks gebèure,
Vuur dreenke e páor dróppkes en e lekker gléske beer.
Vuur hawwe ós fetsoén al wörd 't oëch al 'ns haaf veer,
Vuur hawwe ós fetsoén al wörd 't oëch al 'ns haaf veer.

4e couplet:

En oëch de vrollú: zién van de perty, koème zich oëch mét ammezere,
Ze dróoge ós gewèr en doén zich ózze kepi op,
Want trék de sjóttéry oét sjéit 't duerp op z'nne kop,
Want trék de sjóttéry oét sjéit 't duerp op z'nne kop.



Streekmuseum

De Broonk staat weer voor de deur. Gronsveld en Rijkholt maken zich op voor de processie. Op de foto het rustaltaar van de "Lèimsjtraot". Dit rustaltaar werd enkele jaren geleden door de buurtbewoners met hulp van de sectie Streekmuseum opgeknapt.



Grueles beschikt over een maquette van Gronsveld. Deze maquette laat zien hoe Gronsveld er in 1754 heeft uitgezien. Aan de hand van oude kaarten uit het 'Münchenarchief' heeft Gerrit van Megen deze in 1969 gemaakt. Wat opvalt is dat bijna het gehele dorp aan de Rijksweg (toen nog Dorpsstraat) gelegen was.

De maquette is al enkele malen opgeknapt. De laatste keer bij ons 25-jarig jubileum in 2005 door Gemma Brouwers-Janssen en Gerry Janssen, beiden lid van de sectie Historie. Daarbij is het idee geboren om dit pronkstuk permanent ten toon te stellen in de bibliotheek van Gronsveld. Grueles "huurt" al enkele jaren een klein deel van de bibliotheekruimte en sinds enkele weken staat de maquette daar. Om beschadiging te voorkomen, is ze van een plexiglas kap voorzien. Ga eens kijken.

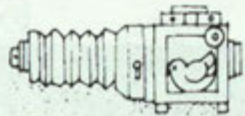


De vorige prijsvraag was erg moeilijk. Er waren enkele reacties, maar geen reactie bevatte het spreekwoord dat we zochten. Dat kan te maken hebben gehad met de afbeelding. Op de afbeelding was een koets te zien. In het Gronsvelds spreken we dan van een "koûts". Een "sjees", die ook werd genoemd in een der oplossingen heeft slechts 2 wielen. Er is ook geen aanvaardbare oplossing met het woord "sjees" ingezonden, dus de prijs blijft deze keer bij de redactie. De oplossing die we zochten was: "De bis gawwer doer 'n sjtroonsker uüverriéje es doer 'n koûts." De betekenis hiervan: door fatsoenlijke mensen wordt men niet beledigd, wel door onopgevoede mensen. Of dit spreekwoord thans nog op gaat, laat ik in het midden.

De nieuwe opgave is eenvoudiger. Zoek weer een Gronsvelds gezegde, uitdrukking of spreekwoord bij de volgende afbeelding.



Inzendingen kunnen worden gericht aan:
Frans van de Weerd
Rijksweg 153a
6247 AD Gronsveld
Of mailen: fransvandeweerd@home.nl



1988. Grote Bronk, Steenstraat Rijckholt.
Sint-Martinusvaandel met dragers v.l.n.r. Cor van den Hoven, Jean Wassenaar, Nico Dormans.



Wie weet de gelegenheid waarbij en het jaar waarin deze foto werd gemaakt?
1. Lily Spauwen, 2. Pater Joskin, 3. Augustien Willigers, 4. Alphonsine Lacroix, 5. Janna Macheels, 6. Mia Spauwen, 7. Juliette Spronk, 8. Jeanette Halders, 9. Lies Houben, 10. Anna Kenis, 11. Jeanne Spronk, 12. Fieke Joskin, 13. Miet Waber, 14. Jenny Lacroix, 15. Lène Jaspars, 16. Miet van de Weerd, 17. Jeanne Clairbois, 18. Jês Mulkens, 19. Lies Lacroix.



1969. Kleine bronk. Kerkmeester en burgemeester Emile Smeets en de misdienaars Jo Donders en Piet Houten.



V.l.n.r. Jacques en Jês Doyen, Annie en Juliën Hayen.

Geziën

De hint die ik in de vorige "Geziën" gaf, was voor enkele mensen genoeg om deze "ateröm" te plaatsn, ook al waren zij nog nooit hier "ateröm" geweest.



Als je aan de voorkant staat van Rijksweg 58 zal het geen enkel probleem zijn om de naam van de vakman die hier woont te weten. Met prachtig geschilderde letters staan hier op de gevel zijn naam en zijn vak te prijken. Jo Schiepers en zijn vrouw Ans van Dijck zijn de eigenaars van dit mooie, oude pand.

Dit huis werd gebouwd in 1917 en de eerste bewoners waren de opa en oma van Jo: Adam (Ëudem) Schiepers en Maria Huynen. De woning stond aanvankelijk direct aan de straat. Toen de Rijksweg werd aangelegd, kreeg Ëudem het verzoek om de voorgevel enkele meters terug te plaatsn. Hij ontving hiervoor een voor die tijd enorme vergoeding van 1.800 gulden.

Ëudem had thuis een "sjriënewërkery" en vele boerenkarren werden in die tijd hier gemaakt. Het was ook wel nodig dat er genoeg werk was, want het gezin telde 14 kinderen. Zoon Zjeng stierf al op 9-jarige leeftijd aan de Spaanse griep. Deze verschrikkelijke ziekte woedde toen in de gehele wereld en kostte miljoenen mensen het leven. Ook in Gronsveld stierven zes mensen op jonge leeftijd aan de Spaanse griep.

Later verhuisden Ëudem en Maria naar Rijksweg 74, waar hij een nieuwe, moderne timmerwerkplaats bouwde. Hun oude huis werd toen aan de familie Pinckaers verhuurd.

De vader en moeder van Jo, Zjeuveke Schiepers en Annette Schrijnemakers woonden na hun trouwen in de Belgische plaats Berneau, tot zij in 1934 naar Gronsveld kwamen. Zij huurden een huis dat maar enige tientallen meters verwijderd lag van de ouderlijke woning van Zjeuveke, Rijksweg 49. Toen de familie Pinckaers de ouderlijke woning van

Zjeuveke verliet, kochten Zjeuveke en Annette deze woning. Zij kregen vijf kinderen; Henri, Eddy, Jo, Martin en Bert.

Zjeuveke was, nadat hem eervol ontslag was gegeven op de Zinkwit, een eigen schildersbedrijf begonnen. En zoals dit in die tijd heel gebruikelijk was, nam hij geregeld één van zijn kinderen mee om te helpen. Zo werd Jo eigenlijk van jongs af aan met het schildersvak vertrouwd gemaakt. Na de basisschool volgde hij diverse opleidingen en na enige jaren had hij alle benodigde vakdiploma's die er voor schilder behaald konden worden. Na een hartaanval van Zjeuveke, ging Jo alleen verder met het schildersbedrijf. Momenteel geniet Jo van zijn "oude" dag.

In 1977 ontmoetten Jo en Ans elkaar in café de Grenedeer, waar op dat moment de schutterij het 50-jarig jubileum van Zjëun Bouchoms als secretaris van de schutterij vierde. Op 7 september 1979 trouwden Jo en Ans en zij zijn toen in Heer gaan wonen. In 1985 konden zij het ouderlijk huis kopen. Op de voorgevel na werd alles gesloopt. De oude mergelkelder met boog bleef bewaard. De ruwbouw werd uitgegeven maar het overige werk werd door Jo samen met zijn broer Bert gedaan. In het voorjaar van 1988 kwamen Jo en Ans definitief naar Gronsveld en zoals Ans dat wel zegt, hebben zij daar "gene ene moer" spijt van gehad.



De omgeving en de fraai aangelegde tuin van de bovenstaande "ateröm" maakten op mij grote indruk. De dakconstructie zal jullie zeker kunnen helpen bij het traceren van deze plaats.

Sjef Caris



De Eikenprocessierups

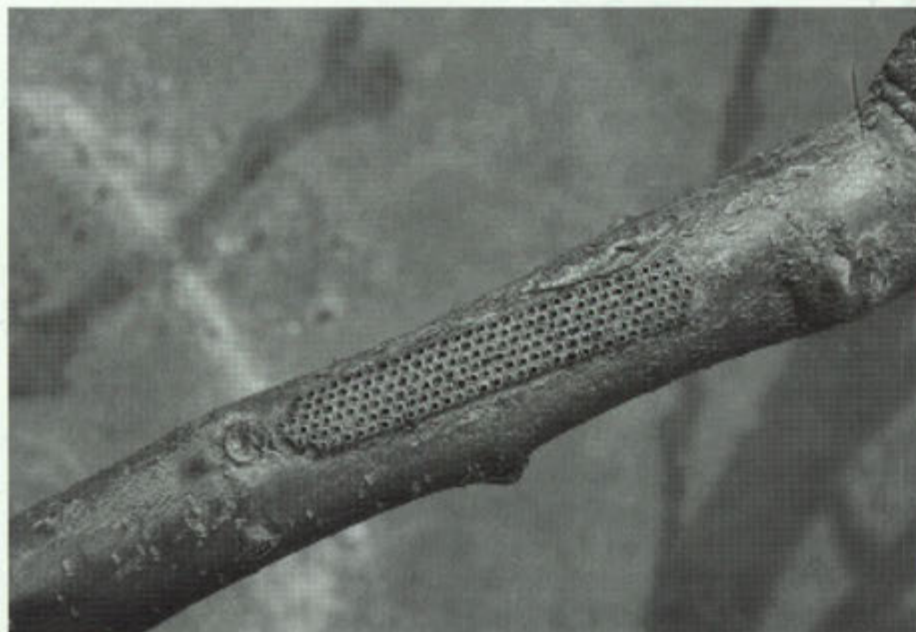
Het is niet meer de vraag of ze komt, maar wanneer ze komt: de eikenprocessierups. Op 23 maart jl. stond een artikel in de krant: "Een centrale aanpak bij de bestrijding van de Eikenprocessierups." Voor de gemeente Eijsden nu nog een ver-van-mijn-bedshow. Maar voor hoe lang nog?

Navraag leert dat op dit moment nog geen meldingen bij de gemeente zijn gedaan over waarnemingen van de eikenprocessierups. Ze zit echter vlakbij. Bij de gemeente Maastricht zijn in 2006 de eerste meldingen binnengekomen. In de gemeente Meerssen zijn in 2005 zelfs al de eerste bestrijdingen uitgevoerd. Meer noordelijk, bijvoorbeeld in de gemeente Sittard-Geleen heeft men al ruim vijf jaar te maken met serieuze overlast van deze rupsen. Wat is er aan de hand?

Sinds 1987 wordt de processierups in Nederland waargenomen. Voor het eerst in Noord-Brabant. Daarvóór was zij ook al eind 19^e eeuw meerdere malen massaal aangetroffen in de buurt van Nijmegen. Vanaf 1990 heeft zij zich vanuit Brabant ontwikkeld tot een ware plaag met veel schade aan eikenbomen door kaalvraat en veel overlast voor mens en dier. Sindsdien verspreidt de plaag zich als een olievlek over Nederland en België. Waarschijnlijk nog dit jaar zal ook onze omgeving getroffen worden.

De eikenprocessievlinder (*Thaumetopoea processionea*) is een nachtvlinder. Een echte "mot" dus. De vliegtijd van de motten is eind juli en begin augustus. Na de paring worden de eitjes (30-200) in keurige pakketjes, vooral in de toppen van eikenbomen op één- of tweejarige scheuten, afgezet.

De eitjes overwinteren en komen uit in april. Vanwege het zachte voorjaar waren dit jaar de eerste waarnemingen van jonge rupsjes al op 4 april. In 2006 was dat eind april. De jonge rupsjes zijn oranjeachtig en leven in groepjes bij elkaar. In hun ontwikkeling tot aan het popstadium



De eipakketjes.



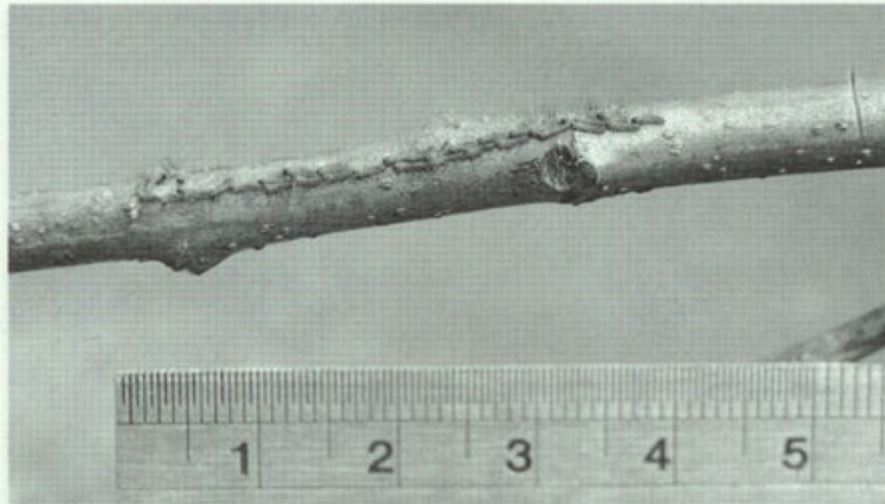
Het spinselnest.

vervellen de rupsen zes maal. Tijdens de eerste drie rupsenstadia worden nog geen duidelijke nesten gevormd, maar spinnen de rupsen enkele bladeren en twijgen tegen elkaar, waarin ze zich terugtrekken. Vanaf het derde stadium gaan de rupsen tegen dikkere takken en de stam spinselnesten vormen. Deze nesten bestaan uit een dicht spinsel van haren, vervellingshuiden en uitwerpselen. In sommige gevallen kunnen de nesten een lengte van meer dan een meter halen. Meestal hebben de nesten een omvang ter grootte van een tennisbal tot een flinke voetbal.

Overdag bevinden de rupsen zich meestal in de nesten, 's avonds trekken ze massaal in een lange rij (processie) naar de takken van de eik, op zoek naar voedsel. In de ochtend trekken de rupsen op dezelfde wijze weer terug naar hun nest. De verpopping vindt in juni plaats in de nesten. De volgroeide rupsen vervaardigen van spinsel en haren een stevige cocon, waarin de verpopping plaatsvindt. Hoewel de vlinders zich over afstanden van 5 – 20 km kunnen verplaatsen, is bekend dat veel vrouwtjesvlinders hun eitjes afzetten vlakbij de plek waar ze uit de pop gekropen zijn. Wellicht heeft het daardoor ongeveer 20 jaar geduurd voordat de rups het zuiden van de provincie heeft bereikt. Een mooi verhaal, maar wat is nu het probleem. Het probleem begint vanaf het derde vervellingsstadium. Als afweermechanisme tegen hun natuurlijke vijanden ontwikkelen de rupsen dan naast hun gewone haren ook zogenaamde brandharen. Dit zijn per rups vele duizenden microscopisch kleine haartjes. De rupsen zijn in staat deze brandhaartjes, voorzien van weerhaakjes, als het ware af te schieten als ze bedreigd worden. De brandharen dringen gemakkelijk de huid, ogen en luchtwegen van mens en dier binnen. Huidirritaties die daardoor binnen enkele uren optreden, zijn pijnlijk en gaan gepaard met hevige jeuk, die tot wel twee weken kan aanhouden. Als brandharen in de ogen komen, kan een pijnlijke en jeukende zwelling optreden. Inademing van de brandharen kan leiden tot irritaties en ontstekingen van het slijmvlies van de neus, keel en luchtwegen.

Niet alleen mensen, maar ook vee en huisdieren kunnen soortgelijke verschijnselen krijgen.

Een bijkomend probleem is dat de brandharen na vervelling of verpopping op de oude huid achterblijven. Dus ook in oude verlaten nesten, soms jaren oud, zitten nog miljoenen actieve brandharen. Als oude nesten op de grond vallen, kunnen door vertrapping of door maaiwerkzaamheden de brandharen weer voor problemen zorgen.



Rupsen in 'processie'.

Wat te doen? Mocht u nesten of eierpakketjes aantreffen, meld dit dan aan de gemeente. Blijf uit de buurt van de nesten en ga ze zeker niet proberen op te ruimen. De gemeente kan met biologische middelen een bestrijding laten uitvoeren. Als dit gebeurt voor de derde vervelling van de rupsen dan zijn er nog geen brandharen ontwikkeld en vormen de dode rupsen geen gevaar. Worden de nesten later aangetroffen, dan kunnen deze middels branden of zuigen met speciale apparatuur door deskundigen worden verwijderd.

Piet Huveners



Haj van Nelia

Hubertus Hendricus (Haj) Goessens werd geboren te Gronsveld op 6 november 1906 in de Hennemettenstraat. Zijn ouders waren Zjang Goessens (van Eudem) en Catharina Halders. De overige kinderen waren Adam Johannes (1904), Anna Sophia (1905, jong gestorven) en in 1908, Pierre (Piet). In 1911 overleed de vader van Haj, zijn vrouw met drie kinderen bedroefd en zonder inkomen achterlatend. Enkele dagen na de begrafenis ging de weduwe met haar kinderen terug naar Keer om bij haar moeder op de boerderij te gaan wonen. Hier leerde ze ook haar tweede man, Zjeng Schreurs, kennen. Ze trouwden en kregen een dochter. Zjeng overleed echter nog voor zijn dochter geboren was. Opnieuw weduwe dus. Haj werd na de lagere school in Cadier en Keer de kostwinner van het vaderloze gezin. Eerst werkte hij enkele jaren bij een boer in Breust. Het waren lange dagen voor een paar gulden per week; er was niet veel te kiezen in die tijd. Enkele jonge mannen uit Keer werkten op de Zinkwit in Eijsden en zo kwam Haj op het idee om zich daar ook aan te melden en hij werd aangenomen. Het was gebruikelijk dat het eerste weekloon (18 gulden) met de collega's uit Keer werd verbrast. Dat gebeurde in café Schroen ('t Grëufke) tegenover de poort van de fabriek. Gelukkig voor Haj wist een van zijn collega's uit Keer dat



1931. Trouwfoto van Haj en Nelia.

zijn moeder het geld hard nodig had. Hij haalde geld op in het café, ook de kastelein deed mee, en zo gebeurde het dat Haj met 21 gulden in zijn loonzakje naar huis ging. Het werk op de fabriek was hard en verre van gezond maar dat deerde hem niet. Het betaalde goed en door de ploegendienst was hij altijd een deel van de dag vrij waardoor hij nog wat bij kon verdienen bij de boer. Op zijn dagelijkse fietstocht van Keer naar Eijsden zag hij ook voor het eerst zijn latere echtgenote Nelia Purnot. Zij was de dochter van Jozef Purnot en Trûi Doumen, beiden uit Rijckholt. Zij woonden in de Sjtèg (een doodlopend steegje, westkant Rijksweg). Ze hadden een kleine akker aan de Rijksweg richting Eijsden. Nelia was hier regelmatig aan het werk in de moestuin en als Haj voorbij fietste, groetten ze elkaar steeds. Op een meizondag, kermis in Eijsden, leerden Haj en Nelia elkaar pas echt kennen. Vanaf dat moment probeerden ze elkaar zo vaak mogelijk te zien, liefst elke dag. Nelia was de op één na oudste van de negen kinderen en hielp haar moeder in de huishouding. Het laatste van de rij witte huisjes op het Broek in Rijckholt was van Haj



1935. V.l.n.r. Carolien Doumen, Nelia Purnot (Goessens), Maria Dassen, My Doumen (Dupont), Maria Purnot (Klinkenberg), Anna Doumen.



1956. 25-jarige bruiloft van Haj en Nelia. V.l.n.r. Triène Halders (moeder van Haj), Haj, Nelia, Han Inden, Jozef Purnot (vader van Nelia).



Rijckholter Broek rond 1900. Uiterst links het huis waar Haj en Nelia bijna 40 jaar woonden.

zijn grootvader Halders (van moeders kant). Trûi, de jongste zus en dus groottante van Haj, was na het overlijden van haar broer alleen in het huis blijven wonen. Ze voelde zich eenzaam en wilde graag dat Haj en Nelia bij haar kwamen inwonen. Samen gaan wonen betekende in die tijd dat je eerst moest trouwen en hoewel ze nog geen plannen in die richting hadden, werd toch besloten om deze kans niet te laten liggen. Een woning vinden was toen financieel een hopeloze zaak. Nelis Doumen, oom van Nelia en "sjriënewërker" was direct bereid de meest noodzakelijke meubels zoals bed, tafels en stoelen en een kast te maken. Op zaterdag 12 september 1931 werd er getrouwd in de kerk van Gronsveld en gefeest in de Sjtèg bij de familie van Nelia. De dag was bewust gekozen, namelijk de dag voor de najaarskermis in Rijckholt. Dan kwam de hele familie toch op bezoek en moest er dus geslacht, gebakken en gekookt worden voor meerdere dagen. Tussen Bronk en septemberkermis, in de zomer dus, werd er maar zelden getrouwd, vooral in verband met de beperkte houdbaarheid van het voedsel. Niemand had immers een koelkast. Na de feestelijkheden, die drie dagen duurden, gingen Haj en Nelia naar het Broek en trokken bij groottante Trûi in.



Haj en Nelia bij het huwelijk van zoon Piet, voor de Theresiakerk in Maas-tricht.



Feest bejaarden Rijckholt. V.l.n.r. Haj, Tien Heuts (Schrijnemaekers), Nèt Purnot (Beckers), Nelia.



1981. 50-jarige bruiloft van Haj en Nelia. Op de voorgrond Haj en Nelia, Achter v.l.n.r. Eddy met echtgenote, Piet met echtgenote, Zjêf, Wil met echtgenote.



Burgemeester Zjêf van Laar met echtgenote feliciteren Haj en Nelia bij hun Gouden bruiloft.

Ze zouden hier 45 jaar blijven wonen. Hier werden hun vier zonen geboren. Zjêf (15 januari 1931), Eddie (13 juni 1937), Piet (24 december 1939) en Wil (4 september 1941). Na de oorlog ging Haj in de bouw werken bij aannemer Lebens in Maastricht. Dat beviel hem heel goed. Het loon was beter, hij had regelmatige werktijden en het was in de buitenlucht. Ook had hij nog wat bijbaantjes, vooral bij de boeren. Maaien met de zeis en "zichte" waren zijn specialiteiten maar ook met fruit plukken (hoogstam-kersen) stond Haj zijn mannetje. Bij Steffens in Mesch, die naast een veehandel ook meerdere kersenboomgaarden had, was hij de vaste plukker. Haj nam hiervoor zijn vakantiedagen op. De Ambonezen die in de jaren vijftig in Eijsden en Rijckholt met honderden in twee kloosters waren ondergebracht, werden ook als plukkers aangenomen. Het verplaatsen van de lange ladders (meer dan 15 meter) was een te moeilijke opgave voor de kleine, tengere Ambonezen. Daarom kreeg Haj van Steffens een vast bedrag per dag (dus niet meer per geplukte kilo) omdat hij steeds bezig was met de ladders van de anderen te verplaatsen. Voor Haj was het een prima regeling, gebaseerd op wat hij maximaal zou kunnen plukken.

Het bestrijden of verjagen van woelratten (moëlmûis) was een heel andere specialiteit van Haj. Vooral over de grens, in het land van Herve, stond hij bekend als "mollenbidder". Op een perceel waar veel woelratten zaten, plaatste hij drie kruisjes in een vierkant. Op de open hoek prevelde hij dan een gebedje, de tekst kreeg niemand te horen, maar het werkte echt. Als je de tekst van het gebed aan iemand vertelde, werkte het niet meer. Een grote boer uit de buurt van Aubel bracht hem, nadat hij zijn boomgaard of akker "woelratvrij" had gemaakt als dank een half varken, geslacht natuurlijk.

In 1943, toen Rijckholt als zelfstandige gemeente werd opgeheven, was Haj lid van de gemeenteraad. Later werd hij ook gekozen in de gemeenteraad van Gronsveld, waar hij 20 jaar deel van uitmaakte, waarvan acht als wethouder van Openbare Werken. Dat was in de tijd dat er zowel in Gronsveld (Broek) en Rijckholt (tussen Rijksweg en Broek), heel veel nieuwe huizen werden gebouwd. Haj had het er maar druk mee want iedereen die geïnteresseerd was in een nieuwe woning kwam bij hem om inlichtingen. Ook was Haj bijna 12 jaar lang bestuurslid van SCG en hij fungeerde als grensrechter bij de thuiswedstrijden. Het gebeurde regelmatig dat Haj de enige was die gezien had dat een bal van de tegenpartij uit was.



De harmonie brengt een serenade ter gelegenheid van het 50-jarig huwelijk.



V.l.n.r. Nêt Purnot (Beckers), Trûike Purnot (Hessels), Lieza Purnot (Olislagers), Zjêf, Lieza Bongaers (Purnot), Merie Purnot (Klinkenberg), Anneke Purnot (Scheres), Zjêf Purnot.



Nelia en Haj.

Ook na zijn pensioen bleef Haj gewoon doorwerken. Hij vertrok elke morgen rond 8 uur en kwam tegen het avondeten terug alsof hij nog een vaste baan had. Fruitplukken, maaien, tuinieren of een schuur bouwen, als het maar buiten was. Toen hij 80 was geworden vond hij het mooi geweest en bleef hij thuis bij Nelia. Wel maakte hij nu flinke wandelingen in de omgeving, oprecht genietend van de natuur. Na zijn 83^e ging zijn gezondheid snel achteruit waardoor zijn wandelingen steeds korter werden. Zijn grote vrees was nu dat hij in een verzorgingstehuis zou terecht komen. Dat bleef hem gelukkig bespaard. Hij bleef bij Nelia tot zijn toch nog plotseling overlijden op zondagavond 4 augustus 1991. Slechts zes weken voor hun zestigjarig huwelijksfeest. Aan een leven van werken en werken was een einde gekomen.

Nelia woont nog steeds in Rijckholt, Kloosterstraat 2.

Wally van de Weerd

Copyright Stichting Grueles.

Secretariaat: Rijksweg 92, 6247 AK Gronsveld. tel. 043 - 4082880. Internet: www.grueles.nl

Abonnementen-administratie: Brikkenoven 1, 6247 BG Gronsveld. tel. 043 - 4083288.

U kunt zich abonneren op ons tijdschrift door € 12 over te maken op Rabobank Gronsveld, rek.nr. 11.75.15.000 of Postbank 25 35 375 t.n.v. Stichting Grueles. Losse nummers € 4,-.

